

k Alpinu in nam kupil vrh. Zjutraj se je odpeljal, pri popoldanskem vlaku pa smo ga nestrpno čakali vsi štirje na železniški postaji v Kranjski gori. Vlak se še ni ustavil na postaji, ko je Adi že veselo mahal z vrvo iz vagona. Plezalna vrh je bila res čisto prava, konopljena, vita, 16-milimetrska. Takrat sem prvič zaznal duh po konoplji, ki me je potem spremljal leta in leta v različnih stenah vse do konca, kajti najlonske vrvi nisem nikoli imel. Plezalno vrh smo potem od postaje nosili izmenoma vsi štirje kot majhnega otroka: naj Kranjskogorci vidijo, kakšno dragocenost imamo!

Ta sedaj že naša plezalna vrh pa je imela eno samo pomanjkljivost: bila je namreč dolga le 30 metrov. To pa je premalo za štiri v navezi. Toda takoj smo se spomnili, da imamo v taboru dolgo vrh, tako za obešanje perila, in problem plezalne vrvi je bil za nas rešen.

Še težje vprašanje v naši plezalni opremi so bili plezalniki. V tistih časih še ni bilo gojzarjev z gumijastimi podplati, ampak se je bilo treba v skalah preobuti v plezalnike s polstenimi podplati, gojzarje pa spraviti v nahrbtnik. Nekdo se je spomnil, da bi si lahko plezalnike izdelali sami, in sicer tako, da bi si na stopala prisili in pritrili več plasti jute oziroma vrečevine. In že smo spet hiteli v Kranjsko goro po vreče, šivanke in vrhico. Še pozno v noč smo potem

šivali te »plezalnike«, zjutraj pa smo že kmalu po četrti uri hiteli na Vršč, naprej na Vratca in h kaminom v Mojstrovki.

Kaj vse se je takrat dogajalo v kaminih Mojstrovke, na prvem plezalnem vzponu mariborskih gozdovnikov! To je zgodba za zgodovino, za smeh! Na vrhu Mojstrovke, koder je takrat potekala državna meja, so nas pričakali italijanski vojaki z godbo in koračnico.

GORNIŠKA POT PLANICA-POKLJUKA

V spominih se človek najraje ustavlja pri takšnih dogodkih, ko je bilo vse prvič ali pa v neznanim gorskem svetu.

Mojim gorniškim spominom se je na koncu pridružila še gorniška pot iz Planice na Pokljuko. Tej gorniški poti sem posvetil poseben album, v katerem je vse zabeleženo in ponazorjeno s slikami. V njem je na poseben način zajeto vse moje gorniško življenje. V njem so gozdovniki, je lepota naših Julijcev, so gorske stene, je moj alpinizem, alpinistični odsek in prijateljstvo z Miranom Cizljem in Urošem Župančičem. Na poti Planica-Pokljuka so se mi odpirali vedno novi in neznani pogledi in polnili zakladnico doživetij, ki mi je sedaj, ko se mi vrhovi odmikajo v nedosežnost, neusahljiv vrellec spominov.

KAKO NAJ NAVDUŠIMO OTROKE ZA HOJO PO PLANINAH IN STRMINAH

PUSTOLOVŠČINE GORSKEGA SVETA

Otroci že dolgo hodijo bodisi s starši bodisi s skupinami vrstnikov pod vodstvom izkušenih pedagogov in gornikov v gore. V Nemški planinski zvezi (DAV) pa so že pred nekaj leti sklicali srečanje, na katerem so razpravljali izključno o najmlajših obiskovalcih gorskega sveta. To temo so osvetlili z vseh mogočih zornih kotov; ko so se udeleženci razšli, so ugotovili, da njihovo srečanje ni bilo neuspešno.

Posledice so zdaj že občutne in vidne: v gorah se je po statistikah znatno povečalo število otrok, prav tako je v gorah bistveno več družin, s čimer je med drugim poskrbljeno za to, da se iz aktivnega planinskega življenja ne umaknejo tisti člani, ki so si ustvarili družino in je kajpada nočejo zanemariti.

V nemških planinskih društvih se aktivni člani vodstev ukvarjajo s planinskimi družinami in jih dobesedno zasipajo s ponudbami: ponujajo manj obiskovane planinske koče, kjer se je mogoče ustaviti za nekaj ur ali nekaj dni, in odsvetujejo preobremenjene planinske koče, kar je koristno tako za planinske oskrbnike kot za obiskovalce z otroki.

Nemška planinska organizacija je storila marsi-

kaj, da bi svoje planinske družine seznanila s čimveč možnostmi obiskovanja gorskega sveta, od česar bi imeli koristi predvsem (ali pa tudi) otroci. Njeni propagandisti so napisali vrsto člankov v časopise, izdali brošuro »Z otroki v kočah«, potem pa so sklenili posneti še film, ki naj bi predstavil predvsem doživljajsko planinarjenje in ne sopenje proti vrhovom, kar je pogosto cilj starejših. V središču pozornosti so bila zato doživetja narave in bujenje zanimanja za gorsko prinaravo z vsemi dražmi.

Planinci so našli simpatizerje pri Evangeličanski televiziji na Bavarskem, kjer so bili navdušeni nad zamisljo. Našli so takojšen termin za snemanje in tudi za oddajanje na RTL Plus in SAT 1. Tako je nastal 20-minutni film, v katerem je sodelovalo več družin z otroki, ki so potovali po gorskem svetu, malo po načrtih in malo na divje, pri tem odkrili kraško jamo in potoček, ki so mu sledili po gorski divjini, na drugo stran prepada pa so prišli z lastno žičnico, ki so jo izdelali na kraju samem. Otroci so bili kajpada karseda navdušeni nad vsakršnimi aktivnostmi v gorskem svetu. K temu sodi tudi iskanje in spoznavanje nenavadnih kamnov. Posebno do-

bro pa je vsem teknilo kislo mleko in maslo, ki so ga naredili na planini, na kateri so tudi bili mladi planinci.

Spremljevalci so lahko opazovali, kako otroci reagirajo na neznano pokrajino, kako si hitro pridobivajo izkušnje in kako previdno bosonogi otrok raziskuje kamniti blok, po katerem se je odločil plezati. Po mnenju nekaterih bi to lahko bile postaje na poti k odkrivanju dejavnosti, s katero se bodo ti ljudje morebiti ukvarjali vse življenje - plezanja. Pogoj je ta, da otroke v

začetku peljemo v gore tako, da imajo predvsem oni kaj od njih, da se v gorskem svetu zabavajo in da jih ne priganjamo s prisilo ali proti njihovi volji.

Film so presneli tudi na videokaseto, ki si jo lahko ogledajo tako v planinskih društvih kot starši, da bi zvedeli, kako naj svoje otroke navdušijo nad gorskim svetom.

Seveda pa je film samo izhodišče za marsikaj drugega: noben film ne more nadomestiti lastnih doživetij.

ZA DOBRO POČUTJE NAJ BI HODILI PRIMERNO OPREMLJENI V HRIBE

GORNIŠKA OBLAČILA

TONE GOLNAR

Danes z občudovanjem gledamo osvajalce najvišjih vrhov, ki so se v prvih desetletjih tega stoletja v suknjičih in pumparicah vzpenjali proti vrhu Everesta in drugih osemtisočakov. Suknjiči in hlače iz lodna (debela filcasta tkanina), živalske kože in krzna, volneni puloverji in bombažne vetrovke, srajce in majice so bila dolgo časa edina - bolj ali manj - dobra zaščitna oblačila obiskovalcev gora. Takrat še ni bilo specializiranih izdelovalcev gorniških oblačil.

Šele po drugi svetovni vojni so začeli izdelovati tkanine iz umetnih snovi, na primer iz najlona. Te tkanine imajo nekatere lastnosti, ki jih prej znane naravne tkanine niso imele. Najlon je bil za vodo nepropusten, seveda v obeh smereh. To pomeni, da se je pod vetrovko nabiral kondenz, ob dolgotrajnih padavinah pa je tkanina postala prepustna tudi za dež.

Za uporabo v razmerah z nizkimi temperaturami so začeli izdelovati puhovke. Med dve ali več plasti bombažne ali najlonske tkanine so natlačili gosji puh. Ta se je napihnil, vmesni zrak pa je služil kot dober izolator. Puhasto oblačilo je bilo uporabno le takrat, kadar je bilo suho. Premočen puh seje sprijel v kepe, plasti tkanine pa so se zlepile in tako izgubile izolacijsko vrednost.

V modi so bile tudi bombažne oziroma flanelaste srajce, ki so dobro vpijale pot, in bombažne majice s podobnimi lastnostmi. Slaba stran teh oblačil je bila, da jih je bilo potrebno premočene zamenjati, to pa je v neugodnih vremenskih razmerah lahko hudo neprijetno opravilo.

Ob koncu sedemdesetih let so razvili nekaj novih vlaken in tkanin iz umetnih snovi. Gosji puh so nadomestili z dakron holofilnimi vlakni, stkali so krzna iz umetnih vlaken in iz njih izdelovali termo jope in hlače, največji dosežek pa je bil prav gotovo iznajdba tkanine, ki je dihala in bila hkrati neprepustna za atmosferske padavine.

Že nekaj let je v svetu in pri nas nekaj proizvajalcev oblačil, ki so svojo proizvodnjo usmerili v izdelavo oblačil za gornike.

ZUNANJA ZAŠČITNA OBLAČILA

Oblačila, ki so jih začeli izdelovati iz goreteksa, so pomenila pravo revolucijo na področju športnih oblačil. Danes se pojavlja na desetine tkanin, ki naj bi imele podobne lastnosti in največkrat se je težko odločiti za pravo in najboljšo. Tkanine, ki imajo lastnost dihanja in hkrati zadrževanja vode, so dvo-ali triplastne. Zaščitna plast, ki je običajno na notranji strani ali vmes, je tkana zelo na gosto in ima na milijone drobnih por, skozi katere voda zaradi površinske napetosti ne more prodreti. Molekule vode, ki nastanejo ob potenju, se izločajo v obliki par in so tako majhne, da zlahka prodrejo skozi pore navzven. Ta oblačila tudi dobro ščitijo pred vetrom. Posebnost v izdelavi so lepljeni ali toplotno obdelani šivi, ki so za vodo neprepustni.

Pri nas so v zadnjem času začeli izdelovati tkanine, ki naj bi imele podobne lastnosti kot goreteks, na primer porotex ali kranteks, izdelujejo pa tudi oblačila iz uvoženih tkanin, kot so tetratex, adi-tex in helsapor.

Avtor članka je preizkušal izdelke iz porotexa, adi-texa in tetratexa, ki jih je mogoče dobiti pri nas, in bil nad njimi bolj ali manj razočaran. Pod vsemi naštetimi tkaninami se je namreč ob močnejšem dežju ali snegu nabrala vlaga, delno zaradi prepustnosti za padavine, delno pa zaradi potenja in slabega odvajanja vodnih par. Naši proizvajalci pa so tudi premalo domiselni pri krojenju vetrnih kompletov. Tako je zaradi varčnosti z materialom uporabnik prikrajšan za večjo udobnost in zaščito pred vetrom.

Po nekaterih virih daje zanesljivo zaščito le goreteks, po drugih virih pa se ob obilnih padavinah in potenju tudi pod to tkanino nabira kondenz. Največja razlika med goreteksom in